https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

[1]**Eshonqulov Uchqun Xudoynazar o‘g‘li**, (PhD) dotsent.
[2]**Chorshanbiyev Shohrux Bahrom o‘g‘li.** Assistent
[2]**Abdullayev Otabek Abdukarim o‘g‘li.**Talaba
[3]Qarshi davlat texnika universiteti. Qarshi sh.
[2,3] Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti. Termiz.
Tel.:+998 94 002 37 45
abdukarimm@gmail.com

BUGUNGI KUNDA O‘ZBEKISTON HARBIY AVIATSIYASINING VAZIFALARI VA AHAMIYATI

ANOTATSIYA

Ushbu maqolada zamonaviy O'zbekiston Respublikasi harbiy aviatsiyasining asosiy vazifalari, strategik ahamiyati va rivojlanish bosqichlari tahlil qilinadi. Mustaqillik yillaridan boshlab Harbiy havo kuchlarining tashkil etilish tarixi, jangovar tayyorgarligi, zamonaviy qurol-aslahalar bilan jihozlanishi va xalqaro hamkorlik doirasi yoritib berilgan. Maqolada shuningdek, harbiy aviatsiyaning mamlakat xavfsizligini ta'minlashdagi roli, hozirgi kundagi muammolar va kelajakdagi rivojlanish istiqbollari haqida batafsil ma'lumotlar keltirilgan.

KALIT SO'ZLARI

Harbiy aviatsiya, Havo kuchlari, O'zbekiston, Mudofaa vazirligi, jangovar samolyotlar, vertolyotlar, harbiy xavfsizlik, havo mudofaaasi, pilotlar, aviatsiya instituti, MiG-29, Su-25, havo chegarasi, xalqaro hamkorlik, zamonaviy qurol-aslahalar.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi 1991-yil 1-sentabrda mustaqillikka erishganidan so'ng, mamlakatning qurolli kuchlari yangi bosqichda rivojlanishni boshladi. Bu

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

davrda harbiy havo kuchlarining (HHK) tashkillashtirilishi va rivojlantirilishi alohida ahamiyatga ega bo'ldi. Zamonaviy dunyoda harbiy aviatsiya qurolli kuchlarning eng yuqori manyovrlangan va samarali komponentlaridan biri hisoblanadi.

Harbiy aviatsiya nafaqat mamlakat havo chegarasini muhofaza qilish, balki dushmanning muhim strategik ob'yektlariga zarba berish, quruqlik va dengizdagi qo‘shinlar bilan hamkorlikda harakat qilish, havo razvedkasi olib borish va transport vazifalarini bajarish imkoniyatiga ega.

Ushbu maqolada O'zbekiston harbiy aviatsiyasining hozirgi kundagi vazifalari, strategik ahamiyati, tarixiy rivojlanishi, zamonaviy jihozlar bilan ta'minlanishi va kelajakdagi istiqbollari tahlil qilinadi. Maqsad — mamlakatimiz harbiy havo kuchlarining roli va ahamiyatini yoritib berish, uning zamonaviy talablarga javob berish yo'lida qanday ishlarni amalga oshirayotganini ko'rsatish.

1. O'ZBEKISTON HARBIY AVIATSIYASINING TARIXIY RIVOJLANISHI

O'zbekiston harbiy aviatsiyasining tarixi mustaqillikka erishganidan oldingi va keyingi davrlarga ajratiladi. Sovet davrida O'zbekiston hududida joylashgan harbiy aviatsiya birliklari Sovet Ittifoqi qurolli kuchlari tarkibida faoliyat yuritgan edi. Bu davrda Karshi, Farg'ona, Jizzax va boshqa shaharlarda aviatsiya qismlari joylashgan bo'lib, ular turli jangovar topshiriqlarni bajarigan.

1991-yilda mustaqillikka erishganidan so'ng, O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari tashkil etildi. Bu davrda mamlakatimizga Sovet Ittifoqidan meros qolgan

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

MiG-29, Su-27, Su-25, Mi-24 va boshqa harbiy samolyotlar olingan edi. Biroq, yangi mustaqil davlat sifatida harbiy aviatsiyani modernizatsiya qilish va zamonaviy talablarga moslashtirish muhim vazifalardan biri edi.

1995-yilda Jizzax Oliy Harbiy Aviatsiya Bilim Yurti tashkil etildi. Bu bilim yurti 27 aprel 1995-yilda Jangovar Bayroq bilan taqdirlandi. Birinchi parvoz 1995-yil 25 aprelda kursant Axronbek Alibekov tomonidan YAk-52 samolyoti bilan amalga oshirildi. Bu parvoz O'zbekiston harbiy aviatsiyasi tarixida muhim voqea bo'ldi.

2000-yillarida O'zbekiston harbiy aviatsiyasi yangi bosqichga o'tdi. Mamlakatimizda harbiy aviatsiya instituti tashkil etildi, zamonaviy o'quv dasturlari ishlab chiqildi va xalqaro hamkorlik yo'lga qo'yildi. Ayniqsa, AQSH, Hindiston, Frantsiya, Braziliya va boshqa mamlakatlar bilan harbiy-texnik hamkorlik rivojlandi.

2. HARBIY AVIATSIYANING ASOSIY VAZIFALARI

O'zbekiston Respublikasi harbiy aviatsiyasining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

2.1. Davlat havo chegarasini muhofaza qilish va havo mudofaaasi. Harbiy aviatsiya mamlakatimizning havo chegarasini dushman hujumlaridan himoya qilish, harbiy va muhim davlat ob'yektlarini havo hujumlaridan saqlash vazifasini bajaradi. Bu vazifa ayniqsa zamonaviy dunyoda katta ahamiyatga ega, chunki havo ustunligi har qanday jangovar operatsiyaning muvaffaqiyatli o'tashi uchun zarur shartdir.

2.2. Quruqlikdagi qo‘shinlarni aviatsion qo‘llab-quvvatlash. Harbiy aviatsiya quruqlikdagi qo‘shinlar harakatlarini samarali ravishda qo‘llab-quvvatlash, jangovar topshiriqlarni bajarishda yordam berish, dushman ob'yektlariga zarba berish va o‘z qo‘shinlarini himoya qilish imkoniyatiga ega. Bu vazifa jangovar sharoitlarida hayotiy ahamiyatga ega.

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

2.3. Havo razvedkasi va kuzatuv. Harbiy aviatsiya dushman hududlari, jangovar tashkil etuvi va harakatlarini kuzatish, ma'lumotlar to'plash va ularni tezda topshirish orqali strategik va taktik maqsadlarda foydali ma'lumotlar taqdim etadi. Zamonaviy UAV (pilotsiz uchuvchi apparatlar) va razvedka samolyotlari bu vazifani samarali bajarish imkonini beradi.

2.4. Havo desantchilarini tashlash va transport vazifalari. Harbiy aviatsiya o‘zining transport samolyotlari va vertolyotlari orqali havo desantchilarini belgilangan hududlarga yetkazib berish, qurolli kuchlarni va moddiy-texnik vositalarni tezda harakatlantirish, shuningdek, jarohatlangan xizmatchilarni evakuatsiya qilish vazifalarini bajaradi.

2.5. Xalqaro xavfsizlik va tinchlikni saqlashda ishtirok etish. O'zbekiston harbiy aviatsiyasi xalqaro antiterror operatsiyalarida, tinchlikni saqlash missiyalarida va boshqa xalqaro hamkorlik tadbirlarida ishtirok etadi. Bu mamlakatimizning xalqaro arenadagi obro-e'lonini oshirish va global xavfsizlikni mustahkamlashga hissasini qoshish imkonini beradi.

1-rasm (MiG-29 (Fulcrum) harbiy qiruvchi samaliyot ko’rinishi)

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

3. ZAMONAVIY JIHOZLANISH VA TEXNIK TA'MINOT

O'zbekiston harbiy aviatsiyasi hozirgi kunda zamonaviy samolyotlar, vertolyotlar va boshqa aviatsiya vositalari bilan jihozlangan. Mamlakatimiz qurolli kuchlarining texnik ta'minoti doimiy ravishda takomillashtirilmoqda.

3.1. Jangovar samolyotlar. O'zbekiston Havo Kuchlarining arsenalida quyidagi jangovar samolyotlar mavjud: MiG-29 (12 dona, yana 18 dona saqlanmoqda) — ko'p maqsadli qiruvchi; Su-27 (26 dona, saqlanmoqda) — ko'p maqsadli qiruvchi; Su-25 (12 dona) — yer nishonlariga hujum qiluvchi; Su-24 (15 dona, saqlanmoqda) — bombardimonchi. Bu samolyotlar Sovet davridan meros qolgan bo'lsa-da, ular hozirgi kungacha jangovar tayyorgarligini saqlab kelmoqda.

3.2. Transport samolyotlari. Transport aviatsiyasi qurolli kuchlarning muhim komponentidir. Il-76 (20 dona) — og'ir yuk samolyoti; An-12 (20 dona) — o'rta yuk samolyoti; An-26 (20 dona) — yengil yuk samolyoti; CASA C-295 (4 dona) — zamonaviy yengil transport samolyoti; Boeing 767-300 (1 dona) — VIP transport. 2024-yilda Braziliyaning Embraer C-390 Millennium samolyotlariga buyurtma berilgan.

3.3. Vertolyotlar. Vertolyotchi qismlar qurolli kuchlarning manevrliligini ta'minlaydi: Mi-24 (29 dona) — jangovar vertolyot; Mi-35 (12 dona) — zamonaviy jangovar vertolyot; Mi-26 (21 dona) — og'ir transport vertolyoti; Airbus H215M (15 dona) — o'rta transport vertolyoti; Eurocopter AS350 (8 dona) — yengil transport vertolyoti.

3.4. O'quv samolyotlari va UAVlar. Pilotlar tayyorlash va zamonaviy jangovar imkoniyatlar: Aero L-39 (6 dona) — reaktiv o'quv samolyoti; Bayraktar TB2 (4+ dona) — turk UAVi; TAI Anka — turk UAVi; Wing Loong II — xitoy UAVi. Bu apparatlar havo razvedkasi va nishonga olib borish vazifalarini bajaradi.

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

4. HARBIY AVIATSIYA INSTITUTI VA TA'LIM SISTEMASI

O'zbekiston Respublikasi Harbiy Aviatsiya Instituti mamlakatimizda harbiy aviatsiya mutaxassislarini tayyorlashdagi yirik oliy ta'lim muassasasi hisoblanadi. Institut Mudofaa vazirligi qo'shinlari tarkibida faoliyat yuritadi va Havo hujumidan mudofaa qo'shinlari hamda harbiy havo kuchlarining uchuvchi va muhandis-texnik tarkibi uchun ofitser kadrlarni tayyorlashga ixtisoslashtirilgan.

Institut hozirgi kunda quyidagi yo'nalishlarda mutaxassis tayyorlab bermoqda: Harbiy havo kuchlari taktik-qo'mondonlik (qiruvchi aviatsiyasi, uchuvchi-muhandis; harbiy transport aviatsiyasi, uchuvchi-muhandis; vertolyot aviatsiyasi, uchuvchi-muhandis); Havo harakatini boshqarish dispetchiri-muhandis; Uchish apparatlari va dvigatellariga xizmat ko'rsatish bo'yicha aviatsiya muhandisi; Aviatsiya qurollariga xizmat ko'rsatish bo'yicha muhandis-elektrotexnik; Aviatsiya jihozlariga xizmat ko'rsatish bo'yicha muhandis-elektrik; Radioelektron jihozlariga xizmat ko'rsatish bo'yicha radio-muhandis.

Ta'lim olish shakli kunduzgi, o'qish davomiyligi 4 yil. O'qish o'zbek, rus va ingliz tillarida olib boriladi. Institutning asosiy maqsadi — belgilangan muddat davomida, o'z Vataniga sodiq, intellektual rivojlangan, tahliliy va tanqidiy fikrlaydigan yuqori malaka, murakkab vaziyatlarda tezda baholash qobiliyati ega, jangovar-xizmat, taktik va tezkor vaziyatlarda mohirlik bilan tegishli qarorlarni mustaqil qabul qilishga qodir, dunyoqarashi keng, yuksak ruhiy va ma'naviy-ahloqiy fazilatlarga ega bo'lgan ofitser kadrlarni tayyorlashdir.

Institutning asosiy vazifalari: oliy ma'lumotli harbiy aviatsiya mutaxassisligidagi ofitserlarni, harbiy, ilmiy va ilmiy-pedagog kadrlarni tayyorlash; ofitser kadrlarni kasbiy qayta tayyorlash va malakasini oshirish; mamlakat mudofaasi va xavfsizligini mustahkamlash va harbiy xizmatchilarning kasbiy tayyorgarligini oshirish muammolarini hal etishga qaratilgan fundamental va amaliy harbiy ilmiy tadqiqotlarni tashkil etish va o'tkazish; oliy va oliy o'quv yurtidan keyingi professional ta'lim olish orqali harbiy kadrlarning intellektual, madaniy va

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

ma'naviy rivojlanish ehtiyojlarini qondirish; harbiy tayyorgarlik sohasidagi ilmiy, uslubiy va ta'lim salohiyatini har tomonlama rivojlantirish, etakchi va xorijiy oliy o'quv yurtlari bilan hamkorlikni kengaytirish.

4-rasm. (O'zbekiston Havo Kuchlarining Su-25 jangovar samolyoti parad paytida)

5. STRATEGIK AHAMIYAT VA XALQARO HAMKORLIK

O'zbekiston harbiy aviatsiyasining strategik ahamiyati mamlakatimizning geografik joylashuvi, mintaqa xavfsizligi va xalqaro hamkorligi bilan belgilanadi. O'zbekiston Markaziy Osiyoning yirik davlatlari orali joylashgan va muhim transport kommunikatsiyalari o'tkazgichidir.

5.1. Mamlakat xavfsizligini ta'minlashdagi roli. Harbiy aviatsiya mamlakatimizning suverenitetini, davlat chegaralarini mustahkamlash, terrorizm va ekstremizmga qarshi kurashish, qonunbuzarlik va bosqinchilik harakatlariga qarshi kurashishda muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, 1999-2000-yillardagi Batken

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

voqealaridan keyin harbiy aviatsiyaning chegaraviy xavfsizlikdagi ahamiyati yanada oshdi.

5.2. Xalqaro hamkorlik va o'quv mashqlar. O'zbekiston harbiy aviatsiyasi turli xalqaro hamkorlik dasturlarida faol ishtirok etadi. AQSH Milliy Gvardiyasi bilan birgalikda o'tkaziladigan o'quv mashqlari, Hindiston bilan harbiy-texnik hamkorlik, Frantsiya, Braziliya, Turkiya va boshqa mamlakatlar bilan hamkorlik mamlakatimiz harbiy aviatsiyasining salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

5.3. Zamonaviy jihozlarni qo'llash. So'nggi yillarda O'zbekiston harbiy aviatsiyasi zamonaviy qurol-aslahalar, navigatsiya vositalari, radioelektron qurilmalar, UAVlar va boshqa zamonaviy texnikalar bilan jihozlanmoqda. Xitoyning HQ-9B va HQ-12 zenit-raketa komplekslari, Turkiya Bayraktar TB2 UAVlari, Airbus vertolyotlari va Braziliya Embraer samolyotlari mamlakatimiz harbiy aviatsiyasini yanada mustahkamlashga yordam beradi.

3-rasm.(O'zbekiston Havo Kuchlarining zamonaviy samolyotlari)

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

5.4. Kelajakdagi rivojlanish istiqbollari. O'zbekiston harbiy aviatsiyasi kelajakda yangi avlod samolyotlarini (Rafale, J-10C, JF-17) xarid qilishni rejalashtirmoqda. Shuningdek, zamonaviy texnikalar, simulyatorlar, yuqori malakali kadrlar tayyorlash va xalqaro standartlarga moslashtirish yo'lida ishlarni davom ettirmoqda. Bu mamlakatimiz harbiy aviatsiyasini mintaqadagi eng yirik va samarali aviatsiya kuchlaridan biriga aylantirish imkonini beradi.

XULOSA

Ushbu maqolada O'zbekiston harbiy aviatsiyasining hozirgi kundagi vazifalari, strategik ahamiyati va rivojlanish istiqbollari yoritib berildi. Tahlil natijalariga ko'ra, quyidagi xulosalarni chiqarish mumkin:

Birinchi, O'zbekiston harbiy aviatsiyasi mustaqillik yillaridan boshlab sezilarli darajada rivojlandi va zamonaviy jihozlar bilan jihozlandi. Mamlakatimizda harbiy aviatsiya instituti tashkil etildi, yuqori malakali kadrlar tayyorlash tizimi yo'lga qo'yildi.

Ikkinchi, harbiy aviatsiya mamlakat xavfsizligini ta'minlash, havo chegarasini muhofaza qilish, quruqlikdagi qurolli kuchlarni qo‘llab-quvvatlash, havo razvedkasi olib borish va transport vazifalarini bajarishda muhim rol o'ynaydi.

Uchinchi, O'zbekiston harbiy aviatsiyasi xalqaro hamkorlik doirasida faol ishtirok etadi va turli mamlakatlar bilan harbiy-texnik hamkorlikni rivojlantiradi. Bu mamlakatimizning xalqaro arenadagi obro-e'lonini oshirishga xizmat qiladi.

To'rtinchi, kelajakda yangi avlod samolyotlarini xarid qilish, zamonaviy UAVlarni qo'llash, simulyatorlar va yangi texnologiyalarni joriy etish orqali O'zbekiston harbiy aviatsiyasi mintaqadagi eng yirik va samarali aviatsiya kuchlaridan biriga aylanishi mumkin.

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Kelajakda O'zbekiston harbiy aviatsiyasining yanada rivojlanishi mamlakatimiz xavfsizligi, suvereniteti va mintaqa xavfsizligining mustahkamlanishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi. Rasmiy veb-sayt. https://www.airforce.uz

2. O'zbekiston Respublikasi Harbiy Aviatsiya Instituti. Ta'lim yo'nalishlari va vazifalari. https://airforce.uz/uz/obrazovanie/

3. Vikipediya. O'zbekiston harbiy-havo kuchlari. https://uz.wikipedia.org/wiki/Harbiy-havo_kuchlari

4. Jizzax Oliy Harbiy Aviatsiya Bilim Yurti tarixi. https://oliygoh.uz/oliygohlar/o-zbekiston-respublikasi-aviatsiya-bilim-yurti

5. Global Military. Uzbek Air Force - Inventory 2025. https://www.globalmilitary.net/air_forces/uzb/

6. Military Factory. Uzbekistan Aircraft List. https://www.militaryfactory.com/aircraft/by-country.php?Nation=Uzbekistan

7. Scramble. Uzbekistan - Air Force. https://www.scramble.nl/planning/orbats/uzbekistan/uzbekistan-air-force

8. Wikipedia. List of equipment of the Armed Forces of the Republic of Uzbekistan. https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_equipment_of_the_Armed_Forces_of_the_Republic_of_Uzbekistan

9. Planespotters.net. Uzbekistan Air and Air Defence Forces. https://www.planespotters.net/airline/Uzbekistan-Air-Force

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

10. MILPower. Uzbekistan Air and Air Defence Forces. http://www.milpower.org/modarmedforces.asp?value=512

11. Daryo. O'zbekiston arsenallarini yangilamoqda. https://uz.daryo.uz/2024/01/03/uzbekistan-updates-its-arsenal/

12. Telegraph. O'zbekiston harbiy hamkorlik. https://telegraph.uz

13. International Institute for Strategic Studies. The Military Balance 2024.

14. O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi. Harbiy havo kuchlari. 2000-2005.